Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm
Y Cyfnod Sylfaen

Elfennau	Agweddau	Meithrin	Dosbarth derbyn	Blwyddyn 1	Blwyddyn 2
		Mae dysgwyr yn gallu:	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	**Strategaethau darllen**	• dewis gwahanol fathau o ddeunyddiau darllen, gan gynnwys llyfrau • adnabod geiriau cyfarwydd fel ei enw ei hun a phrint yn yr amgylchedd fel logos • dehongli ystyr drwy luniau mewn llyfrau, gan ychwanegu manylion wrth esbonio • adnabod lluniau ar sgrin a dehongli eu hystyr	• dewis deunyddiau darllen gan gynnwys llyfrau • adnabod bod geiriau'n cael eu ffurfio o ffonemau (seiniau) a bod ffonemau'n cael eu cynrychioli gan graffemau (llythrennau ysgrifenedig): – cyfuno cyfuniadau o lythrennau – segmentu cyfuniadau o lythrennau • darllen geiriau syml megis geiriau cytsain-llafariad-cytsain • darllen penawdau a thestunau syml gan adnabod geiriau aml eu defnydd • dangos ymwybyddiaeth o'r atalnod llawn wrth ddarllen • dangos ymwybyddiaeth o'r gwahaniaeth rhwng storïau a thestunau gwybodaeth • deall ystyr nodweddion gweledol y testun, *e.e. darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau* • adnabod geiriau a lluniau ar sgrin a deall eu hystyr	• dewis deunyddiau darllen ac esbonio ystyr testun a pham maent yn ei hoffi • defnyddio'r strategaethau darllen a ganlyn yn fwyfwy annibynnol: – strategaethau ffonig i ddatgodio geiriau – adnabod geiriau aml eu defnydd – cliwiau'r cyd-destun, *e.e. gwybodaeth flaenorol* – cliwiau graffig a chystrawennol – hunan gywiro gan gynnwys ailddarllen a darllen ymlaen • darllen testunau addas yn gywir ac yn rhugl • darllen ar goedd gan roi sylw i'r atalnod llawn a'r gofynnod • darllen ar goedd â mynegiant, gan ddangos ymwybyddiaeth o'r ebychnod a dyfynodau • adnabod nodweddion testun syml megis teitlau a lluniau er mwyn esbonio'r testun • chwilio am gliwiau yn y testun er mwyn deall gwybodaeth • deall ystyr nodweddion gweledol a'u cysylltiad â'r testun ysgrifenedig, *e.e. darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau* • adnabod geiriau a lluniau ar sgrin sy'n gysylltiedig â phwnc	• dewis deunyddiau darllen yn annibynnol gan roi rhesymau dros eu dewisiadau • defnyddio'r strategaethau darllen a ganlyn yn fwyfwy annibynnol ar gyfer ystod ehangach o destunau cyfarwydd ac anghyfarwydd: – strategaethau ffonig – adnabod geiriau aml eu defnydd – cliwiau'r cyd-destun, *e.e. gwybodaeth flaenorol* – cliwiau graffig a syntactig – hunan-gywiro, gan gynnwys ailddarllen a darllen ymlaen • darllen ystod ehangach o destunau addas yn fwyfwy cywir a rhugl • darllen ar goedd gan roi sylw i'r atalnodi, gan gynnwys atalnod llawn, gofynnod, ebychnod a dyfynodau, gan amrywio goslef, llais a chyflymder • adnabod a defnyddio nodweddion testun, *e.e. teitlau, penawdau a lluniau,* i ganfod a deall gwybodaeth benodol • chwilio am eiriau allweddol i ganfod am beth mae'r testun yn sôn • defnyddio holl nodweddion gwahanol y testunau i ddeall eu hystyr, *e.e. lluniau, siartiau a'r cynllun* • adnabod geiriau allweddol er mwyn chwilio am wybodaeth ar sgrin, a newid y geiriau chwilio yn ôl yr angen
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	**Darllen a deall**	• cofio manylion stori neu destun drwy ateb cwestiynau penagored neu ddefnyddio lluniau i'w helpu • dechrau gwneud cysylltiadau â'u profiadau eu hunain wrth wrando ar lyfrau/testunau neu wrth edrych arnynt	• ail-ddweud storïau cyfarwydd mewn ffordd syml • adnabod gwybodaeth o destun gan ddefnyddio nodweddion gweledol a geiriau • perthnasu gwybodaeth a syniadau o destun gyda phrofiad personol	• ail-ddweud digwyddiadau o ddarn o naratif yn y drefn gywir • codi gwybodaeth sy'n gysylltiedig â gwrthrych testun • dwyn i gof fanylion o destunau gwybodaeth • defnyddio profiad personol er mwyn gallu deall testunau'n well	• dwyn i gof ac ail-ddweud naratifau a gwybodaeth o destunau gan gynnwys rhai manylion • codi gwybodaeth o destun yn gywir a'i didoli'n gategorïau neu o dan benawdau • esbonio manylion perthnasol o destunau • defnyddio profiad personol perthnasol a gwybodaeth flaenorol i ategu dealltwriaeth o destunau
	Ymateb a dadansoddi	• dangos diddordeb mewn llyfrau a mwynhau eu cynnwys • dilyn llyfrau lluniau a thestunau a ddarllenir iddynt ac ymateb yn briodol.	• dangos diddordeb mewn llyfrau a deunyddiau darllen eraill ac ymateb i'w cynnwys • dilyn testunau sy'n cael eu darllen iddynt gan ymateb yn briodol.	• mynegi barn am wybodaeth yn y testun • archwilio iaith, gwybodaeth a digwyddiadau mewn testunau • gwneud cysylltiadau rhwng testunau a ddarllenwyd a gwybodaeth arall am y pwnc	• mynegi barn am wybodaeth gan ddefnyddio manylion o'r testun • dangos dealltwriaeth a mynegi barn am iaith, gwybodaeth a digwyddiadau mewn testunau • gwneud cysylltiadau rhwng testunau a ddarllenwyd a gwybodaeth newydd am y pwnc.

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm
Cyfnod Allweddol 2

		Blwyddyn 3	Blwyddyn 4	Blwyddyn 5	Blwyddyn 6
Elfennau	**Agweddau**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	**Strategaethau darllen**	• defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun • darllen testunau gwybodaeth byr yn annibynnol gan ganolbwyntio • darllen ar goedd gan ddefnyddio atalnodi i helpu'r mynegiant • cip ddarllen (sgimio) i gael trosolwg ar destun, *e.e. pwnc, pwrpas* • chwilio am wybodaeth benodol mewn testunau gan ddefnyddio cynnwys, mynegeion, geirfâu, geiriaduron • defnyddio cliwiau gweledol, *e.e. darluniau, ffotograffau, diagramau a siartiau,* er mwyn gwella dealltwriaeth • adnabod dibenion gwahanol testunau, *e.e. rhoi gwybodaeth, cyfarwyddo, esbonio* • adnabod sut mae testunau'n cael eu trefnu, *e.e. rhestri, pwyntiau â rhifau, diagramau â saethau, tablau a phwyntiau bwled* • dod o hyd i wybodaeth ar dudalennau gwe gan ddefnyddio nodweddion sgrin, *e.e. barrau offer, barrau ochr, penawdau, saethau*	• defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun • darllen testunau, gan gynnwys testunau heb fawr o gliwiau gweledol, yn annibynnol, gan ganolbwyntio • defnyddio dealltwriaeth o gystrawen y frawddeg ac atalnodi i ddeall ystyr • cip ddarllen (sgimio) i gael prif neges testun neu'r prif syniad mewn pennod • llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth benodol gan ddefnyddio amryw o nodweddion mewn testunau, *e.e. teitlau, darluniau, geiriau allweddol* • adnabod sut mae testunau'n gwahaniaethu yn ôl eu pwrpas, eu strwythur a'u cynllun • dod o hyd i wybodaeth a syniadau ar dudalennau gwe, gan ddefnyddio gwahanol ffyrdd o chwilio ac asesu pa ffyrdd yw'r rhai mwyaf effeithlon	• defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun • darllen testunau estynedig yn annibynnol am gyfnodau cyson • adnabod sut mae atalnodi'n perthyn i gystrawen brawddeg a sut mae ystyr yn cael ei lunio mewn brawddegau cymhleth • defnyddio ystod o strategaethau i gip ddarllen (sgimio), *e.e. dod o hyd i'r geiriau neu'r ymadroddion allweddol, y byrdwn, y prif syniadau, themâu* • llithr ddarllen (sganio) i ddod o hyd i fanylion penodol gan ddefnyddio trefnyddion graffig a thestunol, *e.e. is-benawdau, diagramau* • adnabod nodweddion testunau, *e.e. cyflwyniad i bwnc, dilyniant, darluniau, i ba raddau y mae'n ffurfiol* • defnyddio gwybodaeth o ffynonellau yr ymddiriedir ynddynt ar sgrin ac ar bapur, gan ddethol a llawrlwytho yn ôl yr angen	• defnyddio ystod o strategaethau i ddeall ystyr geiriau a brawddegau, gan gynnwys gwybodaeth am ffoneg, gwreiddiau geiriau, teuluoedd geiriau, cystrawen, trefn testun a gwybodaeth flaenorol am y cyd-destun • darllen testunau cymhleth yn annibynnol am gyfnodau cyson • deall sut gall atalnodi amrywio, gan effeithio ar gystrawen ac ystyr y frawddeg, *e.e. Ces i gacen(,) siocled a chaws i de* • defnyddio ystod o strategaethau i ddod o hyd i wybodaeth, *e.e. cip ddarllen (sgimio) am gynnwys bras, llithr ddarllen (sganio) am fanylion* • darllen yn fanwl, gan wneud nodiadau at ddibenion penodol • chwilio ar y rhyngrwyd yn ofalus gan benderfynu pa ffynonellau i'w darllen a'u credu
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	**Darllen a deall**	• nodi'n gywir bwnc a phrif syniadau testun, e.e. *drwy uwcholeuo, gan ddefnyddio geiriau allweddol y testun* • dod i gasgliad ynglŷn â syniadau a gwybodaeth drwy gysylltu gosodiadau pendant, *e.e. achos ac effaith* • cymryd diddordeb mewn gwybodaeth y tu hwnt i'w profiad personol	• nodi'n gywir y prif syniadau a'r wybodaeth ategol mewn testunau • dod i gasgliad ynglŷn â'r cysylltiadau rhwng gwybodaeth, *e.e. dilyniant, pwysigrwydd* • archwilio gwybodaeth a syniadau'r tu hwnt i'w profiad personol	• dangos dealltwriaeth o'r prif bwyntiau a'r manylion arwyddocaol mewn testunau, *e.e. map meddwl gan osod syniadau yn nhrefn pwysigrwydd, siart lif sy'n nodi proses* • dehongli ystyr nad yw wedi'i ddatgan yn bendant, *e.e. beth sy'n digwydd nesaf?, pam gwnaeth hi/ef hynny?* • adnabod ac archwilio syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt	• dangos dealltwriaeth o'r prif syniadau a manylion arwyddocaol mewn testunau gwahanol ar yr un pwnc • dehongli syniadau nad ydynt wedi'u datgan yn bendant, *e.e. safbwyntiau neu agweddau'r awdur* • adnabod syniadau a gwybodaeth sydd o ddiddordeb iddynt i ddatblygu dealltwriaeth bellach
	Ymateb a dadansoddi	• defnyddio gwybodaeth o destun wrth drafod neu wrth ysgrifennu • gwneud cysylltiadau rhwng yr hyn y maent yn ei ddarllen a'r hyn y maent eisoes yn ei wybod a'i gredu am y pwnc.	• dewis a defnyddio gwybodaeth a syniadau o destunau • deall sut y gall rhywbeth gael ei gynrychioli ar ffurfiau gwahanol, *e.e. delwedd symudol, aml-foddol a phrint*.	• cydgasglu a threfnu gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol • dehongli'r hyn y mae awdur yn ei feddwl am y pwnc, *e.e. edmygu person hanesyddol, diddordeb yn unig mewn ffeithiau* • pwyso a mesur a yw'r cynnwys yn ddibynadwy, *e.e. ydy ffotograffau'n fwy dibynadwy na lluniadau?*	• cydgasglu a gwneud cysylltiadau, *e.e. blaenoriaethu, categoreiddio,* rhwng gwybodaeth a syniadau o ffynonellau gwahanol • gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn • ystyried safbwyntiau awduron gwahanol ar yr un pwnc, *e.e. mae llygod mawr yn ddiddorol neu'n broblem* • ystyried a yw testun yn effeithiol i gyfleu gwybodaeth a syniadau.

© Hawlfraint y Goron 2014
WG21273

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm
Cyfnod Allweddol 3

Elfennau	Agweddau	Blwyddyn 7	Blwyddyn 8	Blwyddyn 9
		Mae dysgwyr yn gallu:	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	**Strategaethau darllen**	• defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan • defnyddio ystod o strategaethau, *e.e. darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi*, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl • asesu ansawdd a dibynadwyedd gwybodaeth ar dudalennau'r rhyngrwyd gan ystyried o ble mae'n dod a gwirio pa mor gywir yw hi	• defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan • defnyddio ystod o strategaethau, *e.e. darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi*, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl • dewis a dethol pa ffynonellau ar y rhyngrwyd i'w llawrlwytho neu i'w dyfynnu, yn ôl eu dibynadwyedd a'u perthnasedd	• defnyddio'u gwybodaeth am y canlynol: – tarddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan • defnyddio ystod o strategaethau, *e.e. darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi*, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol, a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl • defnyddio'r rhyngrwyd yn llawn gan ddethol yn ofalus er mwyn diweddaru, ehangu a dyfnhau dealltwriaeth o wybodaeth, syniadau a materion
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	**Darllen a deall**	• canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt • dewis y prif bwyntiau mewn testunau ac adnabod sut mae gwybodaeth a thystiolaeth yn cael eu defnyddio i'w hategu • darllen rhwng y llinellau gan ddehongli a dod i gasgliad • adnabod sut trefnir testun, *e.e. yn rhesymegol neu'n thematig*, er mwyn gwneud i'r cynnwys fod yn eglur ac yn llawn gwybodaeth • dilyn syniadau cychwynnol sydd o ddiddordeb iddynt drwy wneud rhagor o ymchwil	• canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt • dod o hyd i wybodaeth a thystiolaeth ychwanegol o ffynonellau gwahanol a'u defnyddio'n ddethol • defnyddio, casglu a dehongli i ddeall haenau o ystyr • gwneud cysylltiadau rhwng testunau, eu themâu a'u cynnwys ffeithiol ac adnabod unrhyw bwyntiau sy'n cytuno â'i gilydd neu sy'n gwrth-ddweud ei gilydd • darllen o amgylch pwnc sydd o ddiddordeb iddynt a datblygu dealltwriaeth ehangach drwy ymchwilio	• canolbwyntio wrth ddarllen testunau, ar sgrin ac ar bapur, sydd yn newydd iddynt gan ddeall yr wybodaeth sydd ynddynt • chwilio am ddeunyddiau ychwanegol mewn testunau a'u defnyddio i ehangu dealltwriaeth • dod i ddeall testunau'n llawn gan ddefnyddio technegau casglu, dehongli a dadansoddi • cymharu a chyferbynnu themâu a materion ar draws ystod o destunau • ymchwilio i ystod eang o ffynonellau i ddatblygu dealltwriaeth lawn o bwnc
	Ymateb a dadansoddi	• cydgasglu a chrynhoi gwybodaeth berthnasol, *e.e. dwyn ynghyd a chrynhoi ffeithiau a syniadau am bwnc*, o destunau gwahanol • gwahaniaethu rhwng ffeithiau, damcaniaethau a barn gan ddefnyddio tystiolaeth i ddangos y gwahaniaethau • cymharu safbwyntiau ar yr un pwnc a phwyso a mesur p'un yw'r mwyaf dilys • gwerthuso cynnwys, cyflwyniad ac apêl testun.	• crynhoi a chyfuno gwybodaeth, *e.e. cyfrif cryno o bwnc eang*, gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol • gwahaniaethu rhwng rhagfarn a barn wrthrychol gan esbonio sut maent yn wahanol • adnabod gwahanol safbwyntiau ar bwnc ac unrhyw feysydd lle ceir cytuno a gwrth-ddweud • gwerthuso testunau yn ôl eu hansawdd a'u lefel diddordeb.	• cyfuno a dadansoddi gwybodaeth er mwyn hybu dealltwriaeth ddofn, *e.e. o achosion, canlyniadau, patrymau*, gan ddefnyddio ffynonellau gwahanol • gwahaniaethu rhwng ffeithiau/tystiolaeth a rhagfarn/dadl • adnabod gwahanol ddehongliadau ar ffeithiau a gwybodaeth a'u cloriannu • gwerthuso pa mor ddefnyddiol a dibynadwy yw testunau.

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273

Llythrennedd – Darllen ar draws y cwricwlwm Cyfnod Allweddol 4		Blwyddyn 10	Blwyddyn 11	Ymestyn
Elfennau	**Agweddau**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**	**Mae dysgwyr yn gallu:**
Canfod, dethol a defnyddio gwybodaeth	**Strategaethau darllen**	• defnyddio eu gwybodaeth am: – darddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan • defnyddio ystod o strategaethau, *e.e. darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi*, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl, gan ddethol a rhoi sylwadau ar y prif sylwadau a themâu • defnyddio'r rhyngrwyd, gan ddewis a dethol testunau ac asesu pa mor ddibynadwy a phwysig ydynt	• defnyddio eu gwybodaeth am: – darddiadau a theuluoedd geiriau – cystrawen, strwythur y frawddeg a strwythur testun cyfan – cynnwys a chyd-destun i wneud synnwyr o eiriau, brawddegau a thestunau cyfan • defnyddio ystod o strategaethau, *e.e. darllen cyflym, darllen agos, anodi, rhagfynegi*, i gip ddarllen (sgimio) testunau i gael y neges, y syniadau a'r themâu allweddol a'u llithr ddarllen (sganio) am wybodaeth fanwl, gan ddethol a rhoi sylwadau aeddfed ar y prif sylwadau a themâu • defnyddio'r rhyngrwyd, gan ddewis a dethol testunau ac asesu pa mor ddibynadwy, pwysig a chywir ydynt	• gwerthuso arddull awduron a'u defnydd o ffurf, strwythur ac iaith, gan ymateb yn gyson i destunau yn hyderus • ymateb yn ystyrlon ac yn feirniadol gan ddangos gwreiddioldeb wrth ddadansoddi a dehongli • dangos bod ganddynt drosolwg dda o destunau ac ymateb yn hyderus ac yn graff i brif syniadau a themâu • cymharu a thrawsgyfeirio'n hyderus ac â chrebwyll.
Ymateb i'r hyn a ddarllenwyd	**Darllen a deall**			
	Ymateb a dadansoddi	• cymharu a chyferbynnu themâu a materion ar draws ystod o destunau ac yn gwneud cysylltiadau rhwng testunau • ymchwilio'n annibynnol i ystod eang o ffynonellau i ddatblygu dealltwriaeth lawn o faterion anghyfarwydd • cyfosod a dadansoddi gwybodaeth er mwyn cael dealltwriaeth fanwl o ffynonellau sydd o bosibl yn cyflwyno safbwyntiau cyferbyniol • deall y gwahaniaeth rhwng ffeithiau/tystiolaeth a thuedd/dadl ac yn gallu nodi'r gwahaniaeth hwnnw trwy roi sylw ar bwyntiau amlwg a chasgliadau • rhoi sylw ar ddehongliadau gwahanol o'r materion a'r syniadau, gan ddefnyddio'r testun i gefnogi'u barn • gwerthuso pwrpas, effaith a dibynadwyedd testunau.	• ymchwilio'n annibynnol i ystod eang o ffynonellau i ddatblygu dealltwriaeth lawn o faterion cymhleth ac anghyfarwydd • cyfosod a dadansoddi gwybodaeth er mwyn cael dealltwriaeth eang a chytbwys o ffynonellau sydd o bosibl yn cyflwyno safbwyntiau cyferbyniol • deall sut y gall testun gael ei ddehongli'n wahanol, gan nodi'r gwahaniaeth rhwng ffeithiau/tystiolaeth a thuedd/dadl ac ymchwilio'n fanwl i hyn • ymchwilio'n fanwl i ddehongliadau gwahanol o'r materion a'r syniadau, gan ddefnyddio'r testun i gefnogi'u barn • gwerthuso pwrpas, effaith a dibynadwyedd testunau yn hyderus.	

© Hawlfraint y Goron 2014 WG21273